

XIII. LEÓ PÁPA
„SATIS COGNITUM”

kezdetű körlevele

AZ EGYHÁZ EGYSÉGÉRŐL

1896. június 29.

XIII. LEÓ PÁPA
„SATIS COGNITUM”
KEZDETŰ KÖRLEVELE
AZ EGYHÁZ EGYSÉGÉRŐL

XIII. LEÓ PÁPA „SATIS COGNITUM”

kezdetű körlevele

AZ EGYHÁZ EGYSÉGÉRŐL

1896. június 29.

Kapisztrán Szent János Kiadó

Budapest, 2016.

Eredetileg megjelent:
XIII. LEO PÁPA Ő SZENTSÉGÉNEK KÖRLEVELE
AZ EGYHÁZ EGYSÉGÉRŐL.

Latin eredetiből fordította: Dr. Rada István

Különlenyomat a *HITTUDOMÁNYI FOLYÓIRAT* 1896. évi
folyamából.

Budapest, Az Atheneum R. Társulat Könyvnyomdája, 1896.

Jelen kiadásban a szöveget a Vatikán honlapján megtalálható
angol változatnak megfelelő módon számozott alfejezetekre
tagoltuk, és az aktuális helyesírási szabályoknak megfelelően
felfrissítettük. (A régies szóhasználaton nem változtattunk,
csak a helyesíráson és a vesszőhasználaton.)

A szöveg folyamatos gondozás alatt áll.
(Utolsó módosítás: 2023. január 10.) A mindenkori legfrissebb
változat itt érhető el: figyelji.de/a/satisra

Minden jog fenntartva.
© Kapisztrán Szent János Kiadó, 2016.
kapisztrankiado.hu

ISBN: 978-615-80384-4-7

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	7
2. Emberi közreműködés	8
3. A mindörökké látható egyház	9
4. Hogyan hozta létre Krisztus az egyházát?	13
5. Krisztus, az egyház feje	16
6. A hit egysége	19
7. A Krisztus által megparancsolt hitben való egység természete.	21
8. Az egyház tanító hivatala örökké fennmaradjon.	22
9. Az összes Istentől nyert igazságot kivétel nélkül el kell fogadni.	28
10. Az egyház mint isteni társaság	36
11. A Krisztus által alapított legfőbb tekintély	39
12. Szent Péter egyetemes joghatósága	41
13. A pápák isteni joggal bírják az egyház főhatalmát.	48

14. A püspökök az egyház belső szervezetének lényeges alkatrészét képezik.	53
15. A Pétertől és utódaitól elszakadt püspökök minden joghatóságukat elveszítik.	55
16. Kérés az aklon kívüli juhokhoz	63
17. Kiadói utószó	66

XIII. LEÓ PÁPA ŐSZENTSÉGÉNEK KÖRLEVELE AZ EGYHÁZ EGYSÉGÉRŐL.

XIII. Leó pápa

tisztelendő testvéreinek, a pátriárkáknak, prímásoknak, érsekeknek, püspököknek és más egyházi elöljáróknak, kik az apostoli széssel békében és egységben élnek.

Tisztelendő Testvérek, üdvöt és apostoli áldást.

Bevezetés

1. Eléggé ismeretes előttetek, hogy gondolatainknak és gondjainknak nem csekély része irányult oda, hogy a lelkek főpásztorának, Jézus Krisztusnak hatalma alatt álló *akolba* visszavezéreljük a tévelygőket. E célt tartva szemünk előtt, üdvös szándékunknak és föltételünknek előmozdítására igen hasznosnak tartottuk az egyháznak képét és vonásait megrajzolni, amelyek közt különösen megfigyelésre méltó az az *egység*, mellyel őt isteni szerzője az igazság és legyőzhetetlen erő ismertető jeleként örök időkre felruházta. A szemlélők lelkére nagy hatással lehet az egyháznak vele született szépsége és ékes volta is, valamint nem valószínű, hogy látása eloszlathatja a tudatlanságot, megszüntetheti a hamis vélekedéseket és előítéleteket, különösen azoknál, akik nem saját hibájukból tévelyegnek; sőt meggyújthatja az emberekben az egyház iránti ama szeretetnek egy szikráját, amellyel Jézus Krisztus őt, isteni vérével megváltván, magának eljegyezte:

” Krisztus szerette az anyaszentegyházat és önmagát ”
” adta érette.¹

Ha a legszeretőbb s akár tudatlanságból, akár gonoszságból elhagyott anyához való visszatérés nem ugyan vérbe – pedig Jézus Krisztus ezen az áron szerezte meg –, de némi munkába és sokkal könnyebben elviselhető áldozatba kerül, legalább tisztában lesznek a visszatérni óhajtók azzal, hogy ezt a terhet nem emberi akarat, hanem isteni parancs rakta az ember vállára s ugyanazért az isteni malaszt segítségével a tapasztalásból könnyen meg fogják ismerni emez isteni szavak igazságát:

” Az én igám gyönyörűséges és az én terhem ”
” könnyű.²

Miért is legnagyobb reményünket a *világosság Atyjába* helyezvén, akitől *minden jó adomány és minden tökéletes ajándék* vagyunk,³ attól ti., *aki egyedül ad növekedést*,⁴ esdve kérjük őt, hogy szavainknak meggyőző erőt kölcsönözni kegyeskedjék.

Emberi közreműködés

2. Habár az Isten mindazt, ami a teremtmények által történik, önmaga saját erejével is megteheti, mégis gondviselésének kegyes határozatából az emberek segítségére magokat az embereket is fel akarta használni s miként a természeti dolgok rendjé-

¹Ef 5, 25. (Megjegyzés: a szentírási helyeket a jelenleg használatos formában közöljük – a kiadó)

²Mt 11, 30.

³Jak 1, 17.

⁴1Kor 3, 7.

ben kellő tökéletességet, úgy a természetfölöttiekben is az embernek szentséget és üdvösséget csak emberek munkája és szolgálata által szokott megadni. De világos, hogy emberek közt a közlekedés csak érzékekkel észrevehető külső dolgok által történhetik. Ez okból öltött magára emberi természetet az Isten fia,

ki Isten alakjában lévén, ... kiüresítette önmagát, „ szolgai alakot vévén föl, hasonlóvá lett az emberek-
„ hez.⁵

s ekként a földön működve, tanait és törvényeinek parancsait az emberekkel élőszóval közölte.

A mindörökké látható egyház

3. Minthogy pedig isteni tisztének folytonosnak és örökösnek kellett lennie, többeket tanítványokul vett maga mellé és hatalmának részeseivé tett s miután lekérte rájuk az égből *az igazság Lelkét*, meghagyta nekik, hogy járják be a föld kerekességét s azt, amit ő tanított és parancsolt híven hirdessék az összes nemzeteknek és pedig azért, hogy tanainak vallása és törvényeinek megtartása által az emberi nem e földön szentségre, a mennyországban örök boldogságra tehessen szert. Ily módon és e célból jött létre az egyház, amely, ha a végcélt és a szentséget közvetlenül létesítő okokat tekintjük, csakugyan *lelki*, ha pedig tagjait és a lelki ajándékokhoz vezető eszközöket tekintjük, *külső* és szükségképen látható. A tanító hivatalt szemmel látható és fülekkel hallható jelekkel kapták az apostolok s e hivatalt ők sem gyakorolták másként, mint érzékekre ható szavakkal és tettekkel. Szavuk külsőleg érinté a füleket s hitet szült a lelkekben:

⁵Fil 2, 6–7.

” A hit hallásból vagyon, a hallás pedig Krisztus igéje által.⁶ ”

S habár maga a hit, ti. az első és legfőbb igazságnak elfogadása, a lélekben fogamzik meg, de határozott megvallással külsőleg is meg kell nyilatkoznia:

” Mert szívvel hiszünk az igazságra, szájjal pedig val- lást teszünk az üdvösségre.⁷ ”

Hasonlóképen nincs belsőbb valami az emberben, mint az isteni malaszt, mely a szentséget szüli, de a malaszt elnyerésének rendes és fő eszközei külsők, ti. a szentségek, amelyeket erre különösen kiválasztott emberek bizonyos szertartásokkal szolgáltatnak ki. Jézus Krisztus az apostoloknak s az apostolok utódainak megparancsolta, hogy a népeket tanítsák és kormányozzák, a népeknek pedig megparancsolta, hogy azoknak tanítását elfogadják és engedelmes alattvalóik legyenek. De a keresztény társaságban a jogok és kötelességek e kölcsönösségének nemcsak fennmaradnia, de létre jönnie sem lehetett volna az érzékek, a dolgok tolmácsai és hirdetői nélkül. Azért nevezi a Szentírás oly gyakran az egyházat testnek, sőt *Krisztus testének*:

” Ti pedig Krisztus teste vagytok.⁸ ”

Mivel pedig az egyház test, azért szemmel látható, s mivel Krisztus teste, azért cselekvő és erőteljes eleven test, mert Jézus Krisztus saját erejével védi és fenntartja, körülbelül olyformán, mint

⁶Róm 10, 17.

⁷Uo. 10.

⁸1Kor. 12, 27.

a szőlőtő a rajta levő szőlővesszőket táplálja és termékenyíti. S valamint az állatokban az élet kútfeje láthatatlan és teljesen el van rejtve, de a tagoknak mozgása és tevékenysége által megnyilatkozik és látható lesz, úgy az egyház természetfölötti életének kútfeje is tisztán látható azokból, amiket cselekszik.

Ebből következik, hogy nagy és veszedelmes tévedésben vannak azok, akik az egyházat egész önkéntesen mintegy rejtettnek és láthatatlannak képzelik, valamint azok is, akik azt valami emberi intézménynek tartják, melynek vannak ugyan fegyelmi törvényei és külső szertartásai, de nincs meg benne az isteni malaszt ajándékainak folytonos közlése, nincsenek meg benne ama dolgok, melyek napról-napra és nyíltan bizonyítják, hogy az Istentől nyert életet. Hogy Jézus Krisztus egyháza akár egyik, akár másik legyen, oly ellentmondás, mint azt állítani, hogy az ember csupán testből, vagy csupán lélekből áll. Ama két alkatrésznek összeköttetése és egyesülése az egyházra nézve ép oly szükséges, mint az emberi természetnek a test és lélek benső egyesülése. Az egyház nem valami bolt, hanem Krisztusnak természetfölötti étellel felruházott teste. Valamint Krisztus, a fej és példánykép, nem egész, ha valaki benne csak a látható emberi természetet nézi, mint a fotiniánusok és nesztoriánusok, vagy csak az isteni láthatatlan természetet tételezi föl, mint a monofiziták; hanem egy e két, látható és láthatatlan természetből és természetben: úgy az ő titokzatos teste csak azért igazi egyház, mert látható részei erőt és életet természetfölötti ajándékokból és ama többi forrásokból merítenek, ahonnan természetük és saját mivoltuk fakad. Mivel pedig az egyház az Isten akaratából és rendeletéből *ilyen*, szakadatlanul *ilyennek* kell maradnia minden időben; ha nem maradna, nem örök időkre volna teremtve s magát a célt is, melyre törekszik, a helyek és idők határai korlátoznák; márpedig mindkettő ellenkezik az igazsággal. A látható

és láthatatlan dolgok ez összeköttetésének tehát, minthogy az egyháznak természetes és az Isten akaratából beléje oltott tulajdona, mindaddig fenn kell maradnia, míg maga az egyház fennáll. Azért mondja szent Krizosztom:

Ne távolodjál az egyháztól: mi sem erősebb az egyháznál. Reményed az egyház, üdvösséged az egyház, menedéked az egyház. Magasabb az égnél, tágasabb a földnél. Sohasem öregszik és mindig élet-erős marad. S azért a Szentírás, erősségét és állandóságát bizonyítva, hegynek nevezi.⁹

És szent Ágoston:

Azt hiszik (a pogányok), hogy a kereszténység valása csak bizonyos ideig lesz a világon és azután megszűnik. Megmarad a nappal, míg a nap kel és nyugszik; vagyis míg idő lesz, nem tűnik el az Isten egyháza, azaz Krisztus teste a földről.¹⁰

Ugyanő másutt:

Ingadozni fog az egyház, ha ingadozik az alapja; de mi ingatja meg Krisztust? ... Míg Krisztus nem ingadozik, nem fog megingani örökké. Hol vannak, akik azt mondják, hogy eltűnt az egyház a földről, mikor még megingani sem tud?¹¹

⁹Szent Krizosztom, *Homilia de capto Eutropio* n. 6.

¹⁰Szent Ágoston, *2 In Ps. 71. n. 8.*

Az igazságot keresőnek ezeket kell használnia alapokul. Az egyházat Krisztus alapította és szervezte s azért, ha természetének mivoltát keressük, mindenekelőtt tudnunk kell, hogy mit akart Krisztus és mit létesített. E szabály szerint első sorban megállapítandó az egyház egysége, amelyről jónak láttuk a közhaszon előmozdítása végett e körlevélben egyet-mást elmondani.

Hogyan hozta létre Krisztus az egyházát?

4. Hogy Jézus Krisztus igaz egyháza csakugyan egy, a Szentírás világos és számos helyeiből oly bizonyos mindenki előtt, hogy nincs keresztény, aki tagadni merné. De az egység természetének megítélésében és megállapításában sokakat félrevezetnek a különféle tévedések. Az egyháznak nemcsak megalakítása, de egész szervezete a szabad akarattal létesített dolgok közé tartozik, tehát az ítéletnek ahhoz kell magát tartania, ami valóban megtörtént s nem szabad azt kutatni, miként lehetne egyé tenni az egyházat, hanem miként akarta egynek az, aki megalapította.

Márpedig, ha a megtörtént tényeket tekintjük, Jézus Krisztus nem olyannak alakította és szervezte az egyházat, hogy több társaságot egyesítsen magában, amelyek hasonlóak ugyan egymáshoz, de amelyek különállók s amelyeket nem ama kötelékek fűznek össze, amelyek az egyházat olyképpen teszik osztatlaná és egyetlenné, amiképp a hitvallásban valljuk:

” Hiszek egy ... anyaszentegyházat.¹²

”

¹¹Szent Ágoston, *Enarratio in Ps. 103. sermo 2. n. 5.*

¹²Alexandriai Kelemen, *Stromatum lib. VII. cap. 17.*

– Természetes tulajdonul kapta az egységet az egyház, melyet az eretnekek sokfelé akarnak szakítani. Lényegében és meggyőződésében, kezdetében és bevezetésében egynek mondjuk az ősi és katolikus anyaszentegyházat... Különben az egyháznak kiválósága, miként szervezetének kútfeje, az egységből fakad, felülmúlván minden egyebet s nem lévén semmi hozzá hasonló, vagy véle egyenlő.

Valóban, mikor Jézus Krisztus e titokzatos épületről beszél, mindig csak egy egyházat említ, a melyet *magáénak* nevez:

” fogom építeni anyaszentegyházamat. ”

Bármily egyházat képzeljünk ezen kívül, ha nem Krisztus alapította, nem lehet Krisztus igaz anyaszentegyháza. Ami még világosabb lesz, ha az isteni alapít szándékát vesszük szemügyre. Mert mit szándékozott és mit akart Krisztus Urunk az egyház alapításával? Azt, hogy annak a hivatalnak, annak a megbízásnak, melyet Atyjától kapott, folytonos betöltését ráruházza. Ez volt szándéka s végre is hajtotta.

” Amint engem küldött az Atya, én is küldelek titeket.¹³ ”

” Amint te küldöttél engem e világra, úgy küldöm én is őket e világra.¹⁴ ”

Márpedig Krisztusnak feladata a kárhozattól az üdvösségnek megmenteni azt, mi elveszett volt, vagyis nem néhány nemzetet vagy várost, hanem hely- és időkülönbség nélkül az egész emberi nemet: azért jött

¹³Jn 20, 21.

¹⁴Uo. 17, 18.

„ az ember Fia ... hogy üdvözüljön e világ őáltala.¹⁵ ”

„ Mert nem is adatott más név az ég alatt az emberek-
„ nek, melyben nekünk üdvözülnünk kellene.¹⁶ ”

Tehát a Jézus Krisztus által szerzett üdvösséget s az ebből fakadó összes jótéteményeket minden emberre és minden korszakban ki kell árasztania az egyháznak. Miért is alapítójának akaratából egyetlennek kell lennie az egész földön és minden időben. Sőt, hogy egynél több lehessen, át kellene lépnie a földkerekség határát s új és hallatlan emberi nemet képzelnie.

Az egy, minden halandót minden időben és helyen átölelő egyházzal ugyanezt látta és jövendölte meg Izaiás, midőn, a jövőbe pillantva, előtte állt egy fényesen kimagasló hegy alakja, mely az *Úr házának*, a mi egyházunknak képe volt:

„ És az utolsó napokban az Úr házának hegye a he-
„ gyek tetején fog állani.¹⁷ ”

Ámde egy ez a hegy, mely a hegyek tetején áll; egy az Úr háza, melyhez egykor *minden nemzetek* összesereglenek, életszabályt kérendők:

„ És ahhoz gyűlnek minden nemzetek ... és azt mond-
ják: Jertek, menjünk föl az Úr hegyére és Jákob Iste-
ne házához s ő megtanít minket utaira és ösvényein
„ fogunk járni.¹⁸ ”

¹⁵Uo. 8, 17.

¹⁶ApCsel 4, 12.

¹⁷Iz 2, 2.

S e helyet érintve mondja Optatus Milevitanus:

Írva van Izaiás prófétánál: Sionból megyen ki a törvény és az Úr igéje Jeruzsálemből. Tehát nem ama Sion hegyén lát Izaiás völgyet, hanem a szent hegyen, amely az egyház, amely az egész égboltozat alatt az egész római birodalom fölé emeli fejét... Szellemi Sion tehát az egyház, melyben az Atyais-ten Krisztust tette királlyá, mély az egész földkerekséget átöleli, tehát az egész földön csak egy katolikus egyház van.¹⁹

Szent Ágoston pedig:

Van-e oly feltűnő valami, mint a hegy? De vannak ismeretlen hegyek is, mert a földnek egy pontján állanak ... De ez a hegy nem ilyen, mert betölti az egész föld színét; és róla mondatik, hogy a hegyek tetején áll.²⁰

Krisztus, az egyház feje

5. Ezenfelül az Isten fia azt akarta, hogy az egyház az ő titokzatos teste legyen, amellyel mint annak feje egyesüljön s ez által hasonló legyen az általa magára öltött emberi testhez, amelynél természetesen a fej nem hiányozhatik. Valamint tehát egyetlen halandó testet öltött magára, amelyet átadott a keresztnek és

¹⁸Iz 2, 2-3.

¹⁹Optatus Milevitanus, *De Schism. Donatist. lib. III. n. 2.*

²⁰Szent Ágoston, *In Epist. Joan. tract. I. n. 13.*

halálnak, hogy az emberek megváltásának árát lefizesse, úgy titokzatos teste szintén egy, amelyben és amelynek közreműködésével az embereket a szentségre és örök üdvösségre képesíti:

” Őt [Krisztust] tette [az Isten] fejevé az egész anya-
” szentegyháznak, mely az ő teste.²¹

Szétszórt és elválasztott tagok nem képezhetnek a fejjel egy testet. Szent Pál szavai szerint pedig:

” A testnek minden tagja, noha sok, mégis egy test:
” úgy van a Krisztus is.²²

Azért ezt a titokzatos testet összekötöttnek és egybefoglaltnak mondja:

” A fej Krisztus: kitől az egész test összeköttetik és
” egybefoglaltatik minden íznek szerkezete által, minden tagnak kijelölt munkálkodása szerint.²³

Miért is, ha bizonyos tagok a többi tagoktól elválva szétszórtan hevernek, ugyanazon és egy fejjel összeköttetésben nem lehetnek:

” Egy az Isten, egy Krisztus, egy az ő egyháza, egy
” a hit és egy az egyetértés köteléke által egységes testté összeforrott nép. Az egység szét nem téphető, sem az egy test a kötelék felbontása által szét nem
” választható.²⁴

²¹Ef 1, 22–28.

²²1Kor. 12, 12.

²³Ef 4, 15–16.

Hogy az egyház egységét még tökéletesebbé tegye, hasonlóvá teszi az Úr az eleven testhez, melynek tagjai csak akkor életképesek, ha a fejjel összekapcsolva, magától a fejtől nyernek élet-erőt: szétválasztva okvetetlen meghalnak.

Nem lehet [az egyházat] ... a tagok szétválasztása által darabokra tépni. Ami a törzsről leválik, magában nem élhet.²⁵

Miben is hasonlít a holt test az elevenhez?

Mert soha senki a maga testét nem gyűlöli, hanem táplálja és ápolja azt, mint Krisztus is az anyaszent-egyházát; mert az Ő testének tagjai vagyunk, az Ő húsából és csontjaiból.²⁶

Krisztushoz hasonló más fej keletkezik tehát, más Krisztus, ha az egyházon kívül, mely az ő teste, még mást képzelünk.

Megnézzétek, mitől óvakodjatok, megnézzétek, mit cselekedjétek, megnézzétek, mitől féljétek. Megtörténik, hogy az emberi testben, sőt a testről valamely tag, kéz, ujj, láb leválatik: vajon követi-e a levágott tagot a lélek? Míg a testben volt, élt: levágva, elveszti életét. Ekként a keresztény ember is katolikus, míg a testben él; levágva eretnek lett: a levágott tagot nem követi a lélek.²⁷

²⁴Szent Cyprián, *De cath. Eccl. unit. n. 23.*

²⁵Uo.

²⁶Ef 5, 29–30.

Krisztus egyháza tehát egy és örökös: akik különválva járnak, eltévelyednek Krisztus Urunk akaratától és parancsától s elhagyva az üdvösség útját, a kárhozat örvénye fele mennek.

” Aki az egyháztól elszakadva, házasságtörő nőhöz csatlakozik, az egyház ígéreteitől megfosztatik s Krisztus jutalmait nem nyeri el, aki elhagyja Krisztus egyházát... Aki ez egységhez nem ragaszkodik, nem tartja meg az Isten törvényét, nem tartja meg az Atya és Fiú hitét, nincs élete és üdvössége.²⁸ ”

A hit egysége

6. De aki egynek, ugyanaz *egységesnek* is alkotta az egyházat, vagyis olyannak, hogy akik abban élni fognak, azokat a legbensőbb viszony fűzi össze, úgyannyira, hogy egy népet, egy országot, egy testet képeznek.

” Egy test és egy lélek, amint hivatástoknak egy reményére vagytok hivatva.²⁹ ”

Ezt az akaratát Jézus Krisztus halála közeledtével szentesítette s magasztos módon megpecsételte, így imádkozván az Atyához:

” Nemcsak őérettük könyörgök, hanem azokért is, kik az ő igéjük által hinni fognak bennem, hogy... ”

²⁷Szent Ágoston, *Sermo CCLXVII. n. 4.*

²⁸Szent Cyprián, *De cath. eccl. unit. n.6.*

²⁹Ef 4, 4.

ők is mibennünk egygé legyenek ... hogy tökéletesen egygé legyenek.³⁰

Sőt ezen egységnek oly bensőnek s oly tökéletesnek kellett lennie követőiben, hogy némileg hasonló legyen az Atyával való összeköttetéséhez:

Könyörgök ... hogy mindnyájan egygé legyenek, amint te, Atyám, énbennem, és én tebenned.³¹

Az emberek e benső és tökéletes egyetértésének alapja pedig szükségkép az elmék megegyezése és összehangzása, amelyből természetszerűleg fakad az akaratok megegyezése és a cselekedetek egyformasága. S ezért isteni végzése szerint azt akarta, hogy egyházában a *hit egysége* uralkodjék, amely hit az első erény ama kötelékek közt, melyek az embert az Istenhez fűzik s innen van, hogy *híveknek* neveztetünk.

„ Egy az Úr, egy a hit, egy a keresztség³² „

mert valamint egy az Úr és egy a keresztség, úgy az összes, bárhol élő keresztényeknél egy hitnek kell lennie. Miért is szent Pál apostol kéri, sürgeti, esdve kéri a keresztényeket, hogy egyformán érezzenek s kerüljék a nézeteltéréseket:

Kérlek pedig titeket, atyámfiai, a mi Urunk Jézus Krisztus nevéért, hogy azon egyet váltjátok mindnyájan s ne legyenek köztetek szakadások, hanem

³⁰Jn 17, 20. 21. 28.

³¹Uo. 21. v.

³²Ef 4, 5.

” tökéletesen azonegy értelemben és ítéletben legyenek.³³

Amely helyek valóban nem szorulnak magyarázatra, mert elég világosan beszélnek. Különben is azok, kik magokat keresztényeknek vallják, mindnyájan megegyeznek abban, hogy a hitnek egynek kell lennie. De egy nagy fontosságú és szerfelett szükséges pontban igen sokan tévedésbe ejtetnek, abban ti., hogy milyenek kell lennie ez egységnek. Itt is, mint föntebb hasonló esetben, nem személyes vélekedés és találgatás szerint, hanem a történeti tények alapján kell ítélni, vagyis kutatva és megállapítva azt, hogy milyenek parancsolta Krisztus a hitben való egységet.

A Krisztus által megparancsolt hitben való egység természete.

7. Habár Jézus Krisztus mennyei tanítása nagyrészt fel van jegyezve az isteni sugallat után készült iratokban, de az emberi szellemre bízva, nem volt képes egymagában az emberek elméjét egyetértésre bírni. Mert nagyon könnyen megtörténhetett, hogy különféle és egymástól különböző magyarázatoknak legyen kitéve és pedig nemcsak magának a tanításnak titokzatos természete, hanem az emberi szellem változó volta és az ellentmondásokat szerető szenvedélyek zavargása miatt is. A különböző magyarázatokból szükségkép eltérő nézetek fakadtak; innen a viták, viszálykodások és szóharcok, melyek az egyházat életének legelső korszakában nyugtalanították. Az eretnekekről így ír szent Irén:

³³1Kor. 1, 10.

„Vallják ugyan az iratokat, de a magyarázatokkal el-
ferdítik.³⁴”

És szent Ágoston:

„A lelkeket törbe ejtő és kárhozatba döntő eretnek-
ségek és téves hitcikkelyek csak úgy keletkezhetnek,
„ hogy a jó iratok nem jól értették.³⁵”

Az elmék egyesítésére, a nézetek összhangjának létesítésére és biztosítására tehát az isteni iratokon kívül határozottan szükséges volt egy másik *kútfő* is. Ezt követelte az isteni bölcsesség, mert ha az Isten egy hitet akart, gondoskodnia kellett az egység fenntartásának valamely módjáról, amit a szent iratok, miként azonnal látni fogjuk, világosan jeleznek. Az Isten végtelen hatalmát bizonyára semmi sem köti és korlátozza s mint eszköz, minden dolog rendelkezésére áll. E külső kútfőt illetőleg tehát meg kell vizsgálnunk, hogy Krisztus a hatalma alatt álló összes eszközökből melyiket választotta. Miért is fel kell idéznünk a kereszténység kezdeteit.

Az egyház tanító hivatala örökké fennmaradjon.

8. Oly dolgokat mondunk el, melyekről a Szentírás tanúskodik s melyek általánosan ismeretesek. Jézus Krisztus csodáinak erejével bizonyítja istenségét és isteni küldetését; a sokaságot szóval igyekszik a menyeeikre tanítani s majd örök jutalmakat, majd örök büntetéseket ígérve, határozottan követeli, hogy neki, a tanítónak higgyenek:

³⁴Szent Irén, *Lib. III. cap. 12. n. 12.*

³⁵Szent Ágoston, *In evang. Joan. tract. XVIII. cap. 5. n. 1.*

” Ha Atyám tetteit nem cselekszem, ne higgyetek nekem.³⁶ ”

” Ha a tetteket nem cselekedtem volna közöttük, melyeket senki más nem cselekedett, vétkük nem volna.³⁷ ”

” Ha pedig cselekszem [Atyám tetteit], és ha nékem nem akartok hinni, a tetteknek higgyetek.³⁸ ”

Mindent, amit parancsol, tekintéllyel parancsol, s mikor az ész beleegyezését követeli, semmit sem vesz ki. Azoknak tehát, akik Jézust hallgatták, ha üdvözölni akartak, kötelességük volt tanítását nemcsak általában elfogadni, hanem teljes lélekkel ragaszkodni minden egyes dologhoz, amit ő előadott, mert ellentmondás az Istennek csak egy dologban is nem hinni.

Mikor pedig az égbe visszatérendő volt, amely hatalommal küldte őt az Atya, ugyanazzal küldi az apostolokat, meghagyván nekik, hogy tanítását terjesszék és hirdessék:

” Minden hatalom nekem adatott mennyben és a földön. Elmentvén tehát, tanítsatok minden nemzeteket... tanítván őket megtartani mind, amiket parancsoltam nektek.³⁹ ”

³⁶Jn 10, 37.

³⁷Uo. 15, 24.

³⁸Uo. 10, 38.

Üdvözülni fognak, kik az apostoloknak engedelmeskednek, el-
kárhozni, akik nem engedelmeskednek:

” Aki hiszen és megkereszteltetik, üdvözül; aki pedig ”
” nem hiszen, elkárhozik.⁴⁰

S minthogy az Isten gondviselésének teljesen megfelel, hogy kü-
lönösen nagy és fönséges hivatalt csak úgy ruházzon valakire,
ha egyúttal képessé teszi őt arra, hogy hivatalának pontosan
megfeleljen: Jézus Krisztus megígérte, hogy tanítványaira lekül-
di az igazság Lelkét s ez örökké velük fog maradni:

” Ha pedig elmegyek, elküldöm őt [a Vigasztalót] ”
” hozzátok ... Mikor pedig eljön amaz igazságnak Lel-
ke, megtanít titeket minden igazságra.⁴¹

” És én kérem az Atyát és más Vigasztalót ad nektek, ”
” hogy örökké veletek maradjon, az igazság Lelkét.⁴²
[...] Ő bizonytságot tesz felőlem: ti is bizonytságot
” tesztek.⁴³

Azért megparancsolja, hogy az apostoloknak tanítását ép oly
lelkiismeretesen kell fogadni és ép oly szentül megtartani, mint
az övét:

³⁹Mt 28, 18. 19. 20.

⁴⁰Mk 16, 16.

⁴¹Jn 16, 7–13.

⁴²Uo. 14, 16–17.

⁴³Uo. 15, 26–27.

” Aki titeket hallgat, engem hallgat: és aki titeket
” megvet, engem vet meg.⁴⁴

Az apostolok ép úgy Jézus Krisztus küldöttei, mint ő az Atyáé:

” Amint engem küldött az Atya, én is küldelek tite-
” ket,⁴⁵

valamint tehát Krisztust hallgatniok kellett az apostoloknak és tanítványoknak, ép úgy kellett hinniök az apostolok szavaiban azoknak, akiket isteni parancsból tanítottak. Következésképp az apostolok tanításának csak egy parancsát is elvetni ép oly kevésé volt szabad, mint magának Krisztusnak tanításából valamit visszautasítani. Valóban, az apostolok szava, leszállván rájuk a Szentlélek, mindenüvé elhatott. Ahova betették lábukat, mindenütt Jézus követeként léptek föl.

” Kitől [Jézus Krisztustól] a malasztot és apostolságot
” vettük, hogy a hitnek minden nemzet meghódoljon
” az ő nevéért,⁴⁶

s isteni küldetésüket az Isten mindenütt világosan bizonyította csodákkal:

” Azok pedig elmenvén, tanítanak mindenütt, az Úr
” velük együtt munkálkodván és a beszédet megerő-
” sítvén a rá következő csodajelekkel.⁴⁷

⁴⁴Lk 10, 16.

⁴⁵Jn 20, 21.

⁴⁶Róm 1, 5.

És micsoda beszédet? Bizonyára azt, mely magában foglalta mindazt, amit mesterüktől tanultak; mert nyíltan hirdették, hogy semmit sem szabad elhallgatniok abból, amit láttak és hallottak.

De – mint más helyen mondtuk – az apostoli tiszt nem volt olyan, hogy akár az apostolok személyével elveszhetett, akár idővel megszűnhetett volna, mert mindenkire kiterjedt és az egész emberi nem üdve érdekében állítottatott föl. Azt parancsolta ugyanis Jézus Krisztus az apostoloknak, hogy hirdessék *az evangéliumot minden teremtménynek és hordozzák az ő nevét a pogányok és fejedelmek előtt s tanúi legyenek mind a föld végéig*. És megígérte, hogy e nagy hivatal teljesítésében velők lesz, mégpedig nem néhány esztendőn vagy korszakon át, hanem minden időben, *a világ végezetéig*. Erre vonatkozólag írja szent Jeromos:

„Aki azt ígéri, hogy tanítványaival lesz a világ végezetéig, ezzel azt is mondja, hogy azok mindig élni fognak és ő sohasem fog távozni a hívők mellől.⁴⁸”

De hogy bizonyulhatott mindez valónak, ha csak magokra az apostolokra vonatkoztatjuk, akik mint emberek halandók voltak? Gondoskodva volt tehát istenileg arról, hogy a Jézus Krisztus által alapított tanító hivatalnak ne legyen vége az apostolok életével, hanem örökké fennmaradjon. S valóban azt látjuk, hogy folytatódott s mintegy kézről-kézre szállt. Mert az apostolok püspököket szenteltek s egyenként kijelölték utódaikat *az ige szolgálatában*. – Nemcsak ezt tették: azt is meghagyták utódaiknak, hogy ők is alkalmas férfiakat válasszanak, akik ugyan-

⁴⁷Mk, 16, 20.

⁴⁸Szent Jeromos, *In Matth. lib. IV. cap. 28. v. 20.*

azon tekintéllyel felruházva, ugyanazon tanító hivatalt és tisztet betöltsek:

Te azért, fiam, erősödjél meg a malasztban, mely a Krisztus Jézusban vagyon; és amiket tőlem hallottál sok tanúbizonyosság által, azokat bízd hű emberekre, kik alkalmasak lesznek másokat is tanítani.⁴⁹

Valamint tehát Krisztust az Isten s az apostolokat Krisztus, úgy a püspököket és az apostolok összes utódait az apostolok küldötték:

Az apostolokat az evangélium hirdetésére a mi Urunk Jézus Krisztustól nyertük, Jézus Krisztust pedig az Isten küldötte. Krisztus tehát az Istentől, az apostolok Krisztustól vannak s mindkét küldetés az Isten akaratából történt... Az országokban és városokban tehát az Isten igéjét hirdetvén, midőn azoknak zsengeit lelkiismeretesen megvizsgálták, püspökökké és szerpapokká tették őket azok fölött, akik hinni fogtak ... Megtették őket és azután meghagyták, hogy haláluk után más kipróbált férfiak vegyék át hivatalukat.⁵⁰

Egyrészt tehát állandónak és változatlannak kell lennie a tisztnek tanítani mindazt, amit Krisztus tanított, másrészt állandónak és változatlannak kell lennie a kötelességnek, azoknak egész tanítását elfogadni és vallani. Amit igen szépen fejez ki szent Cyprián a következő szavakkal:

⁴⁹2Tim, 2, 1-2.

⁵⁰Római szent Kelemen, *epist. I. ad Cor. cap. 42. 44.*

A mi Urunk Jézus Krisztus akkor, midőn azt mondja, „
hogy ellenségei azok, akik nincsenek vele, nem az
eretnenségek bizonyos fajtát jelöli meg; hanem álta-
lában mindazokat, kik nincsenek vele és nem gyűj-
tenek vele, nyáját szétszórják, ellenségeinek tünteti
föl, mondván: Aki nincs velem, ellenem vagyok; és
„ aki nem gyűjt velem, szétszór.⁵¹

Az összes Istentől nyert igazságot kivétel nélkül el kell fogadni.

9. Az egyház eme parancsokra támaszkodva és kötelességének tudatában semmire sem fordított nagyobb buzgalmat és igyekezetét, mint arra, hogy a hitnek épségét minden tekintetben megőrizze. Ezért lázadóknak tekintette s kizárta magából mindazokat, akik tanításának bármely pontjára nézve nem értettek egyet vele. Az ariánusok, montanisták, novaciánusok, quartadekumánok, eutichiánusok bizonyára nem az egész katolikus tant, hanem annak csak valamely részét vetették el: mégis, ki ne tudná, hogy eretnekeknek jelenttettek ki s az egyház kebeléből kizárattak? Hasonló sors érte a későbbi időkben is a téves hitcikkelyek szerzőit.

Mi sem lehet veszedelmesebb az eretnekeknél, akik „
épen hagynak mindent, de egy szóval, mintegy
csepp méreggel, az apostoli hagyományok egysze-
„ rű hitét megmételtyezik.⁵²

⁵¹Szent Cyprián, *Epist. LXIX. ad Magnum, n. 1.*

Ezt tartotta mindig az egyház, mégpedig a szentatyák egyhangú ítéletének megfelelőleg, akik szerint a katolikus közönségnek nem tagja és az egyháztól megvált az, ki a hiteles tanító hivatal által előadott tantól csak legkevésbé is eltért. Epifán, Ágoston, Theodorét, mindegyik a maga korából, számtalan eretnekséget sorolnak föl. Szent Ágoston megjegyzése szerint más eretnekségek is keletkezhetnek s ha valaki azoknak csak egyikét fogadja el, ez által a katolikus egységből kiválik:

Aki mindezeket [t. i. az előszámlált eretnekségeket] nem hiszi, azért még nem tarthatja és mondhatja magát keresztény katolikusnak. Mert lehetnek most vagy a jövőben más eretnekségek is, melyeket e munkánkban nem soroltunk föl; a ki ezeknek bármelyikét vallja, nem lesz keresztény katolikus.⁵³

A szóban forgó egység megvédésére istenileg rendelt emez eszökzt sürgeti szent Pál is az efezusiakhoz írt levelében, ahol mindenek előtt figyelmeztet a lelkek egyetértésének buzgó megőrzésére:

igyekezzén fönntartani a lélek egységét a béke kötelékével;⁵⁴

s mivel a lelkek csak úgy lehetnek egyek a szeretet által, ha az elmék egyetértenek a hitben, azt akarja, hogy mindenkinek egy hite legyen:

⁵²A *Tractatus de fide orthodoxa contra Arianos* szerzője.

⁵³Szent Ágoston, *De hæresibus*, n. 88.

⁵⁴Ef. 4, 3. s kk.

” Egy az Úr, egy a hit,

”

mégpedig oly tökéletesen egy, hogy a tévedésnek minden veszedelmét kizárja:

Hogy ne legyünk többé habozó kisdedek s ne hajtassunk ide s tova a tudomány minden szelétől az emberek gonoszsága által, a tévedésbe ejtő álnokság által.

S ezt nem csak ideiglenesen kell megtartani, hanem

mígnem mindnyájan eljutunk a hitnek [...] egységére [...] Krisztus teljes korának mértéke szerint.

De ezen egység létesítésének alapját, megőrzésének eszközét miben tette le Jézus Krisztus? Abban, hogy

adott némelyeket apostolokul... másokat pedig pásztorokul és tanítókul a szentek teljes kiképzésére, a szolgálat munkájára, Krisztus testének épülésére.

Miért ezt a szabályt a tanítók és atyák a legrégebb kortól kezdve követni szokták és egyhangúlag védelmezték. Origenes:

Valahányszor pedig [az eretnekek] a kánoni iratokat hozzák föl, melyekkel minden keresztény hívő

lélek egyetért, ezt látszanak mondani: íme, a házakban van az igazság igéje. De nem szabad nekik hinnünk, sem az első és egyházi hagyománytól eltérnünk, sem mást hinnünk, mint ahogyan az Isten „ egyházának folytonos hagyományából kaptuk.⁵⁵

Irén:

Igaz bölcsesség az apostolok tanítása... mely az egy- „ más után következő püspökök által tisztán megőrizve és az iratok meghamisítása nélkül mint legtelje- „ sebb tan jutott hozzánk.⁵⁶

Tertullian pedig:

Bizonyos tehát, hogy minden tan, mely az apos- „ toli anyaegyházaknak és a hit őshelyeinek tanai- val megegyez, igaznak tekintendő s kétségkívül azt „ vallja, amit az egyházak az apostoloktól, az apos- tolok Krisztustól, Krisztus az Istentől kaptak ... Kö- „ zösségben vagyunk az apostoli egyházakkal s hogy „ senki sem vall mást, ez az igazság bizonyítéka.⁵⁷

És Hilárius:

Azt mondja [a hajóról tanító Krisztus], hogy azok, „ kik az egyházon kívül vannak, semmi értelemmel

⁵⁵Origenes, *Vetus interpretatio coramentariorum in Matth.* 46.

⁵⁶Szent Irén, *Contra hæreses lib. IV. cap. 33. n. 8.*

⁵⁷Tertullian, *De præscript. cap. 21.*

sem bírhatnak az isteni beszéd felfogására. Mert a hajó az egyház képe, amelyben az élet igéje letéve van és hirdettetik, s ezt azok, kik kívül vannak és mint terméketlen és haszontalan homok fekszenek mellette, nem érthetik meg.⁵⁸

Rufinusz magasztalja nazianzi Gergelyt és Vazult azért, hogy

egyedül a Szentírás könyveivel foglalkoztak s azoknak értelmét nem saját tetszésük szerint, hanem az ősök irataiból és nyilatkozataiból kutatták, akik, mint tudva van, szintén az apostolok utódaitól nyertek kulcsot annak megértéséhez.⁵⁹

Jézus Krisztus tehát, miként a mondottakból kitűnik, az egyházban *élő, hiteles és állandó tanító hivatalt* szervezett, melyet önálló hatalommal gyarapított, az igazság szellemével fölruházott, csodákkal megerősített és szigorúan megparancsolta, hogy tanításának parancsait úgy fogadjuk mint az övéit. Azért valahányszor ez a tanítóhivatal kijelenti, hogy az istenileg áthagyományozott tan összegében ez vagy amaz bennfoglaltatik, mindenkinek el kell hinnie, hogy az igaz, ha valamiként hamis lehetne, ebből az következne, ami nyílt ellentmondás, hogy az emberi tévedésnek maga az Isten volna a szerzője:

„ Uram, ha tévedés, te csaltál meg bennünket.”

⁵⁸Hilárius, *Comment. in Matth. 18. n. 1.*

⁵⁹Rufinusz, *Hist. eccl. lib. II. cap. 9.*

⁶⁰Richardus de S. Victore, *De Trin. lib. I. cap. 2.*

Ezzel eleje vétetvén minden kételkedésnek, visszavethet-e valaki csak egyet is amaz igazságokból anélkül, hogy ez által nyílt eretnokség örvényébe ne rohanjon anélkül, hogy szakítva az egyházzal, az egész keresztény tan összegét el ne vesse? Mert a hitnek az a természete, hogy semmi sem ellenkezik vele annyira, mint ezt hinni, amazt meg elvetni. Az egyház tanítása szerint ugyanis a hit

természetfölötti erény, mely által az Isten malasztjának segítségével és támogatásával mindazt, amit kinyilatkoztatott, igaznak tartjuk, nem azért, mert a dolgok belső igazságát az ész természetes világánál átlátjuk, hanem az Isten tekintélye miatt, aki azokat kinyilatkoztatta s aki sem nem csálhat, sem nem csalatkozhatik.⁶¹

Aki tehát tudja, mit nyilatkoztatott ki az Isten és nem hiszi, az épen semmit sem hisz isteni hittel. Mert amit Jakab apostol az erkölcsök elleni vétségről mond, ugyanaz áll a hit dolgában való tévedésről is:

Ha valaki ... egyben vétkezik, mindenikben vétkes lett,⁶²

sőt sokkal inkább áll a hitbeli tévedésről. Mert arról, a ki egyben vétkezett, csak átvitt érteményben mondható, hogy az egész törvényt megsértette, mivel csak föltételezni kell benne a szándékot, hogy a törvényhozó Isten fölséget megvetette. Ellenben az,

⁶¹ *Conc. Vat. sess. III. cap. 3.*

⁶² Jak 2, 10.

aki az Istentől nyert igazságoknak csak egy pontban is ellentmond, a szó szoros értelmében egészen kivetkőzik a hitből, mert vonakodik az Istent, mint végtelen igazságot s *a hit tulajdonképi indítóokát* tisztelni:

Sokban velem vannak, kevésben nincsenek velem; „
de e kevés mellett, melyben nincsenek velem, mit
„ sem használ nekik a sok, melyben velem vannak.⁶³

És méltán, mert akik a keresztény tanból azt fogadják el, ami nekik tetszik, saját ítéletükre támaszkodnak, nem a hitre; s legkevésbé sem *vivén fogságra minden értelmet Krisztus engedelmességére*,⁶⁴ inkább magoknak engedelmeskednek, mint az Istennek:

Akik az evangéliumból azt hiszitek, amit akartok s „
amit nem akartok, nem hiszitek: inkább magatok-
„ nak hisztek, mint az evangéliumnak.⁶⁵

Azért a Vatikáni zsinat atyái semmi újat sem határoztak, hanem az isteni parancsot, az egyház régi és folytonos tanítását s magát a hitnek természetét tartották szem előtt, mikor kimondták:

Isteni és katolikus hittel kell hinni mindazt, ami az „
Isten írott vagy áthagyományozott igéjében foglal-
tatik s amit az egyház akár ünnepélyes nyilatkozat-
ban, akár rendes és egyetemes tanító hivatala által
„ mint istenileg kinyilatkoztatott dolgot elének ad.⁶⁶

⁶³Szent Ágoston, *In Ps, 54, n. 19.*

⁶⁴2Kor. 10, 5.

⁶⁵Szent Ágoston, *Contra Faustum Manichæum, lib. XVII. cap. 3.*

S minthogy e szerint nyilvánvaló, hogy az Isten határozottan akarja egyházában a hit egységét, és tudjuk, milyenek akarja azt, mily eszközt rendelt annak megvédésére, legyen szabad nekünk mindazokhoz, akik nem akarják füleiket az igazság elől szándékosan elzárni, szent Ágostonnak eme szavait intézni:

Mivel, miként látjuk, oly nagy az Isten segítsége s az eredmény és gyümölcs oly nagyszerű, vajon fogunk-e habozni magunkat az ő egyházának kebelébe fölvetetni, amely az emberi nem tanúbizonysága szerint is az apostoli széktől a püspökök egymás után következése által, a részben magának a népnek szavazata, részben a zsinatok tekintélye, részben pedig a csodák magasztossága által elítélt eretnekek ellenséges lármája dacára a tekintély legmagasabb fokára emelkedett? Amelyet első helyre nem tenni vagy a legnagyobb istentelenség, vagy óriási fel-fuvalkodottság ... És ha minden tudomány elsajátításához, bármily értéktelen vagy könnyű legyen is, tanító vagy mester szükséges: van-e vakmerőbb kevelység, mint az isteni titkok könyveit nem azok magyarázóitól megismerni, vagy ismeretlenül kár-hoztatni akarni?⁶⁷

Az egyháznak kétségkívül feladata tehát a keresztény tant megvédeni s azt épen és sértetlenül terjeszteni. De ez még nem minden, sőt e feladattal alig van jelezve a cél, melyért az egyház alapított. Mert valamint Jézus Krisztus az emberi nemért magát feláldozta s e célt szolgálta mindaz, amit tanított és paran-

⁶⁶Vatikáni zsinat, *Sess. III, cap. 3.*

⁶⁷Szent Ágoston, *De unitate credendi cap. 17. n. 35.*

csolt, úgy az egyháznak is megparancsolta, hogy az igaz tanban keresse az eszközt, mellyel az embereket megszentelje és üdvösségre vezesse. De ekkora és ily magasztos cél elérésére maga a hit nem elégséges: hozzá kell járulnia egyrészt az Isten igazi és jámbor tiszteletének, amely különösen az isteni áldozatból és a szentségek kiszolgáltatásából áll, másrészt pedig szent törvényeknek és fegyelemnek. Mindennek meg kell tehát lennie az egyházban, mely a Megváltó feladatait örökké folytatja: a valást, melyet benne mintegy *megtestesíteni* akart, egyedül ő adja elő az emberi nemnek teljes tökéletességében; egyedül ő szolgálta: mindazt, amit a gondviselés az üdv eszközévé rendelt.

Az egyház mint isteni társaság

10. De valamint a mennyei tan sohasem volt egyesek önkényére és felfogására bízva, hanem azt kezdetben Jézus tanította, azután pedig a mondott tanító hivatalra bízta: úgy a keresztény népből nem egyeseknek, hanem bizonyos kiválasztottaknak adatott hatalom az isteni titkok létesítésére és kiszolgáltatására, valamint a vezetésre és kormányzásra. Mert csak az apostolokra és azok törvényes utódaira vonatkoznak Jézus Krisztusnak eme szavai:

Elmenvén az egész világra, hirdessétek az evangéliumot, ... megkeresztelvén őket ... Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre ... kiknek megbocsátjátok bűneiket, megbocsátatnak nekik. ”

Hasonlóképp csak az apostoloknak és ezek jog szerinti utódainak parancsolta meg, hogy *legeltessék*, azaz hivatalos hatalommal kormányozzák az összes keresztényeket, akik e szerint mint alattvalók kötelesek azoknak engedelmeskedni. Az apostoli hi-

vatalnak mindezen feladatait egybefoglalják szent Pálnak eme szavai:

” Úgy tekintsen minket az ember, mint Krisztus szol-
gáit és az Isten titkainak sáfárait.⁶⁸ ”

Miért is Jézus Krisztus az összes létező és létezendő halandókat felszólította, hogy őt mint vezért és megváltót kövessék, nemcsak egyenként, hanem tetteleg és érzelemben is egyesülve, hogy a sokaságból jog szerint társult nép legyen. Ez által a természet összes törvényeit, melyek az embereket a természetnek megfelelő tökéletesség elérhetése végett társulásra utalják, átvitte az egyházba, hogy abban mindazok, kik az Isten fogadott fiai akarnak lenni, a méltóságuknak megfelelő tökéletességet elérhessék és üdvösségükre megtarthassák. Az egyház tehát, mint másutt mondottuk, az embereknek vezére a mennyeiekhez s azt a megbízatást kapta az Istentől, hogy a vallást illető dolgokban saját meggyőződése szerint határozzon s a keresztyénséget saját belátása szerint önállóan és szabadon igazgassa. Azért vagy nem eléggé ismerik, vagy igazságtalanul vádolják az egyházat azok, kik azt mondják, hogy az állami ügyekbe be akar avatkozni, vagy hogy a kormányok jogait magához akarja ragadni. Hisz az Isten azt akarta, hogy az egyház minden társulatnál sokkal kiválóbb legyen, mert a cél, melyre az egyház törekszik, annyival nemesebb a többi társulatok céljánál, amennyivel az isteni malszt a természetnél, az örökkévaló javak a mulandó dolgoknál magaszosabbak. Tehát az egyház eredetére nézve *isteni*, célját s a célt leginkább előmozdító eszközöket tekintve *természetfölötti*, amennyiben pedig emberekből alakul, *emberi* társaság. Azért van, hogy a Szentírás több helyen tökéletes társaságnak mond-

⁶⁸ 1Kor. 4., 1.

ja. Mert nemcsak *Isten házának, hegyen helyezett városnak* neveztetik, amelyben minden nemzetnek össze kell gyűlnie, hanem akolnak is, melynek csak egy pásztora van s ahova Krisztus összes juhainak be kell menniök, sőt *országának, melyet az Isten támasztott s amely megmarad mindörökké*; végre Krisztus *testének*, mely *titokzatos* ugyan, de élő, jól összeillesztett és sok tagból áll, amely tagok nem ugyanegy cselekedetet végeznek, hanem a fej kormánya és igazgatása alatt egymást kiegészítik. Márpedig nem képzelhető igazi és tökéletes emberi társaság valamely legfőbb kormányzó hatalom nélkül. Tehát Jézus Krisztusnak is legfőbb kormányzó hivatalt kellett az egyház élére tennie, amelynek engedelmes alattvalója legyen a keresztények sokasága. Miért is, valamint az egyház egységéhez, amennyiben *hívek gyülekezete*, szükségkép megkívántatik a hit egysége, úgy ugyanazon egységhez, amennyiben istenileg alapított társaság, isteni jog szerint megkívántatik *a kormányzat egysége*, mely *a közösség egységét* létesíti és magában foglalja:

„Az egyház egysége két dologban nyilvánul, ti. az egyház tagjainak egymás közti összeköttetésében vagyis érintkezésében és azután az egyház összes tagjainak egy fő alá rendeltségében.⁶⁹”

Amiből következtethető, hogy az emberek az egyház egységéből éppúgy kiválhatnak szakadás, mint eretnekség által.

„Szakadás és eretnekség közt általános felfogás szerint az a különbség, hogy az eretnekség hamis tantvall, a szakadár pedig a püspöki hatalommal való ellenkezés miatt válik él az egyháztól.⁷⁰”

⁶⁹Szent Tamás, 2. 2. q. 39. a. 1.

Amelyekkel ugyanezen dologra nézve megegyez Aranyszájú szent Jánosnak eme nyilatkozata:

” Azt mondom és erősítem, hogy az egyházat darabokra tépni nem kisebb rossz, mint eretnokségbe esni.⁷¹ ”

Miért is, ha az eretnokség nem lehet jó, hasonló okból a szakadás sem lehet jogos:

” Nincs súlyosabb szentségtörés a szakadásnál ... az egység széttépésére nincs jogos szükség.⁷² ”

A Krisztus által alapított legfőbb tekintély

11. És hogy melyik és milyen ez a legfőbb hatalom, melynek az összes keresztények engedelmeskedni tartoznak, azt csak úgy állapíthatjuk meg, ha Krisztus akaratát tudjuk és ismerjük. Kétségkívüli, hogy Krisztus örökké király s örökké nem szűnik meg országát az égben láthatatlanul kormányozni és védelmezni, de mivel ez országot láthatónak akarta, ki kellett jelölnie azokat, akik mennybe visszatérte után őt helyettesítsék:

” Ha pedig valaki azt mondja, hogy Krisztus az egyetlen fő és egyetlen pásztor, aki az egyetlen egyháznak egyetlen jegyese, nem kielégítő feleletet ad. ”

⁷⁰Szent Jeromos, *Commentar. in epsist. ad Titum, cap. 3. v. 10.11*

⁷¹Aranyszájú szent János, *Hom. XI. in epist. ad Eph. n. 5.*

⁷²Szent Ágoston, *Contra epistolam Parmeniani, lib. II. cap. 11. n. 21.*

Mert bizonyos, hogy az egyház szentségeit maga Krisztus létesíti; ő az, aki kereszttel, ő az, aki a bűnök-
ket megbocsátja, ő az igazi pap, aki magát a keresz-
t oltárán feláldozta s kinek erejével az ő teste az oltá-
ron naponként föláldoztatik: mégis, mivel testileg
nem leendett minden hívő mellett jelen, szolgálkat
választott, akik által, miként fentebb (74. fej.) mon-
dottuk, a híveknek az említett szentségeket kiszol-
gáltassa. Tehát éppen azért, mert testi jelenlétét meg-
vonandó volt az egyháztól, szükséges volt, hogy
megbízson valakit, aki helyette az egész egyháznak
gondját viselje. Ez okból mondta mennybemenetele
előtt Péternek: Legeltesd az én juhaimat.⁷³

Jézus Krisztus tehát Pétert tette az egyház fő kormányzójává
és megparancsolta, hogy a közös üdvösség céljából örök idők-
re felállított eme kormányzó hatalom örökségképen átszálljon
az utódokra, akikben örökös tekintélyével maga Péter él tovább.
Valóban, Péternek tette és senki másnak azt a magasztos ígére-
tet:

Te Péter vagy, és e kőszálon fogom építeni anya-
szentegyházamat.⁷⁴

Péterhez szólt az Úr: egyhez, azért, hogy ez egyre
alapítsa az egységet.⁷⁵

⁷³Szent Tamás, *Contra gentiles*, lib. IV. cap. 76.

⁷⁴Mt 16, 18.

⁷⁵Szent Pacianus, *Ad Sempronium*, ep. III. n. 11.

Minden más beszéd előrebocsátása nélkül... atyját is, őt is név szerint megnevezi [boldog vagy, Simon, Jónás fia] s nem akarja, hogy őt tovább is Simonnak hívják, hatalmánál fogva már akkor magáénak követelvén őt, hanem alkalmas hasonlattal Péternek nevezi őt a kőszáltól, amelyen egyházát megalapítandó volt.⁷⁶

Szent Péter egyetemes joghatósága

12. Amely szavakból kitűnik, hogy az Isten akaratából és parancsából az egyház szent Péteren áll, mint épület az alapon. Ámde az alapnak az a természete és lényege, hogy az épületet a különféle részek összekötése által egy egészé teszi, s hogy az alkotmányra nézve az épség és erősség kapcsa, amely nélkül az egész épület összeomlik. Péter feladata tehát az egyházat oldhatatlan köteléssel összetartani és erősíteni. De ekkora feladatnak ki felelhet meg parancsoló, tiltó és ítéző hatalom nélkül, melyet tulajdonképp *joghatóságnak* nevezünk? Csak joghatóság által állhatnak fönnt az államok és községek. A tiszteletbeli főség s az a kis tanácsadó és figyelmeztető hatalom, melyet *igazgatásnak* neveznek, egyetlen emberi társaságban sem mozdíthatják elő valami nagyon az egységet és erősséget. Épen ezt a szóban forgó hatalmat mondják ki és erősítik meg eme szavak:

És a pokol kapui nem vesznek erőt rajta. – De min? Talán a kőszálon, melyre Krisztus az anyaszentegyházat építi? Vagy az egyházon? A kifejezés ugyanis

⁷⁶Alexandriai szent Cyrill, *In evang. Joan. lib. II. in cap. 1. v. 42.*

kéértelmű: talán mind a kettőn együttvéve, a kőszálon és az egyházon? Én azt hiszem, ez az igaz: mert sem a kőszálon, melyre Krisztus az anyaszent-egyházat építi, sem az egyházon nem vesznek erőt „ a pokol kapui.⁷⁷

Amaz isteni szavaknak értelme tehát az, hogy bármily erőt, bármily fogásokat használjanak a látható és láthatatlan ellenségek, sohasem fogják elérni, hogy a Péteren nyugvó egyház összedőljön, vagy bármi módon megsérüljön:

„ Az egyház pedig, mint Krisztusnak épülete, aki bölcsen »házát kősziklára« építette, be nem vehető a pokol kapui által, melyek erőt vehetnek bármely emberen, aki a kőszálon és egyházon kívül van, de vele szemben tehetetlenek.⁷⁸ „

Tehát az egyházat azért bízta az Isten Péterre, hogy mint győzhetetlen védője azt örökké sértetlenül megőrizze. Azért felruházta őt a kellő hatalommal, mert az emberi társaság valóságos és eredményes megvédéséhez parancsoló hatalomra van szüksége annak, aki azt védi. Jézus ezenkívül hozzátette:

„ És neked adom a mennyek országa kulcsait. „

Nyilván itt is az egyházzal beszél, amelyet kevéssel előbb a *magának* mondott s amelyről azt mondotta, hogy Péterre mint alapra akarja építeni. Az egyház nemcsak *épülethez*, hanem *ország*hoz is hasonló, s hogy a kulcsok a hatalom szokott jelvényei,

⁷⁷Origenes, *Comment. in Matth. tom. XII. n. 11.*

⁷⁸Uo.

mindenki tudja. Mikor tehát Jézus azt ígéri, hogy Péternek adja *a mennyek országa kulcsait*, hatalmat és jogot ígér neki az egyház fölött:

” A Fiú reá [Péterre] bízta, hogy az Atyának és önma-
gának ismeretét az egész világon terjessze, s a ha-
landó embernek minden hatalmat átadott a menny-
ben, midőn a kulcsokat odaadta neki, aki az egyhá-
zat az egész földkerekségre kiterjeszté s megmutat-
ta, hogy az erősebb az egeknél.⁷⁹ ”

Egybehangzanak ezzel a következő szavak:

” Amit megkötendesz a földön, meg leszén kötve a
mennyekben is, és amit feloldandasz a földön, föl
leszén oldozva mennyekben is. ”

A *kötni* és *oldani* képletes szavak s a törvényhozó, ítélő és büntető hatalmat jelentik. És ez a hatalom oly nagy terjedelmű és erejű lesz, hogy az Isten minden határozatát helyben fogja hagyni. Tehát legfőbb és minden tekintetben független, mely fölött magasabb fokú nincs e földön s kiterjed az egész egyházra s mindarra, ami az egyházra van bízva.

Ez ígétét beváltja Krisztus Urunk, mikor feltámadása után háromszor megkérdezvén Pétert, vajon jobban szereti-e őt mint a többiek, parancsoló módon mondja neki:

” Legeltesd az én bárányaimat... legeltesd az én juha-
imat.⁸⁰ ”

⁷⁹Aranyaszájú szent János, *Hom. LIV. in Matth. n. 2.*

Vagyis mint pásztorra rábízta mindazokat, akik az ő aklába fognak tartozni:

„Az Úr nem kételkedik s nem azért kérdez, hogy tanuljon, hanem hogy tanítsa azt, akit mennybemenetekor mintegy szeretetének helyetteseként hagyott nekünk ... S mivel egyedül ő tesz vallomást valamennyi közül, valamennyinek élje tétetik ... hogy a legtökéletesebb a tökéletesebbeket kormányozza.⁸¹”

A pásztornak pedig az a hivatása és kötelessége, hogy nyájának vezére legyen s azt egészséges legelőkre vezesse, elhárítva tőle a veszélyeket, megóvva őt a törvéteésektől és megvédve az erőszaktól, egy szóval: igazgatva és kormányozva. Midőn tehát Péter a keresztények nyájának pásztorává tétetett, hatalmat kapott minden embernek kormányzására, akiknek üdvösségéről Jézus Krisztus vére ontásával gondoskodott:

„Miért ontotta vérét? Hogy megváltsa ama juhokat, kiket Péterre és utódaira bízott.⁸²”

S mivel a változhatatlan hit közösségének kell minden keresztényt egymáshoz fűznie, Krisztus Urunk imáinak erejével azt is kieszközölte Péternek, hogy hatalma gyakorlásában, hitében sohase szenvedjen hajótörést:

⁸⁰Jn 21, 16-17.

⁸¹Szent Ambrus, *Exposit. in evang. seoundum Lucam, lib. X. n. 175. 176.*

⁸²Aranyszájú szent János, *De sacerdotio, lib. II.*

” Én pedig könyörögtem érted, hogy el ne fogyat-
” kozzék a te hited.⁸³

És megparancsolta neki, hogy valahányszor az időviszonyok követelik, testvéreinek lelki világosságát és erőt kölcsönözzön:

” Erősítsd meg atyádfiait.⁸⁴ ”

Tehát azt akarta, hogy akit az egyház alapjává tett, az a hitnek támasza legyen.

” Akinek saját hatalmából az országot átadta, annak
” hitét nem kellett megerősítenie, mert akit kőszálnak
” mondott, azt az egyház erősségének jelezte.⁸⁵

Azért Jézus bizonyos nagy dolgokat jelző neveket, melyek

” őt saját hatalmánál fogva megilletik, Péterrel közö-
” sen megosztani akart,⁸⁶

hogyan t. i. a címek közösségéből kitűnjék a hatalom közössége. Így ő, aki

” fő szegletkő, melyre az egész épület rakatván, szent
” templommá növekedik az Úrban,⁸⁷

⁸³Lk 22, 32.

⁸⁴Uo.

⁸⁵Szent Ambrus, *De fide lib. IV. n. 56.*

⁸⁶Nagy szent Leó, *Sermo IV. cap. 2.*

Pétert is mintegy *kővé* tette, melyre az egyháznak támaszkodnia kell.

” Mikor hallotta, hogy »te köszál vagy«, e kitüntetés által megnevesült. S habár köszál, de nem úgy köszál, mint Krisztus, hanem köszál úgy, mint Péter. Mert Krisztus lényegénél fogva rendíthetetlen köszál; Péter pedig a köszál által. Jézus ugyanis átruházza méltóságait, de ez által semmit sem veszít... Pap ő és papokká tesz másokat... szikla és sziklává tesz.⁸⁸ ”

Krisztus az egyház királya,

” kinél Dávid kulcsa vagyon; ki amit megnyit, azt senki be nem zárja és amit bezár, senki meg nem nyitja,⁸⁹ ”

s átadván Péternek a *kulcsokat*, a kereszténység fejedelmévé tette őt. Ugyancsak a legfőbb pásztor, aki magát *jó pásztor*nak nevezi, Pétert *bárányai* és *juhai* pásztorává tette:

” Legeltesd az én bárányaimat, legeltesd az én juhaimat. ”

Azért mondja szent Krizosztom:

⁸⁷Ef 2, 21.

⁸⁸Nagy szent Vazul, *Hom. de pœnitentia, n. 4. in appendice opp. S. Basilii.*

⁸⁹Jel. 3, 7.

Kiváló volt az apostolok között s a tanítványoknak szája és a gyülekezetnek feje ... Egyúttal megmutatván neki, hogy ezentúl bíznia kell s mintegy meg nem történtté tevén a tagadást, atyja fiainak előjárójává teszi Azt mondja ugyanis: Ha szeretsz engem, légy atyádfiainak elül járója.⁹⁰

Végre aki megerősít *minden jó cselekedetben és beszédben*,⁹¹ megparancsolta Péternek, hogy *erősítse meg atyjafiait*. Joggal mondja azért nagy Leó:

Az egész világból az egy Péter választatik ki az összes kiválasztott népeknek is, meg az összes apostoloknak és az egyház összes atyáinak is előjárójául, úgyhogy, habár az Isten népében sok pap és sok pástor vagyon, de tulajdonkép Péter kormányozza mindazokat, kiket elsősorban Krisztus is kormányoz.⁹²

Nagy Gergely pedig így ír Móric császárhoz:

Mindazok, kik az evangéliumot ismerik, tudják, hogy az Úr szava szent Péter apostolnak, az összes apostolok fejedelmének gondjaira bízta az egész egyházat... Íme, megkapja a mennyek országának kulcsait, kötöző és oldozó hatalmat nyer s az egész egyháznak gondja és fejedelemsége reá bízatik.⁹³

⁹⁰Szent Krizosztom, *Hom. LXXXIII. in Joan. n. 1.*

⁹¹2Tessz. 2, 16.

⁹²Nagy szent Leó, *Sermo IV. cap. 2.*

⁹³Nagy szent Gergely, *Epistolarum lib. V. epist. 20.*

A pápák isteni joggal bírják az egyház főhatalmát.

13. Ennek a fejedelemségnek pedig, minthogy az egyház alkotmányának és szervezetének fő alkatrészét, vagyis az egységnek kútfejét és az örökös épségnek alapját képezi, korántsem volt szabad szent Péterrel megszűnnie, hanem át kellett szállnia utódaira, egyikről a másikra:

„Megmarad tehát az igazság intézkedése és szent Péter a kőszálnak kölcsönzött erősségben megmaradva, az egyháznak kezébe vett kormányát el nem hagyja.⁹⁴”

Miért is a pápák, akik Péternek a római püspökségben utódai, isteni joggal bírják az egyház főhatalmát.

„Kijelentjük, hogy az apostoli szentszék és a római pápa az egész világon az első helyet foglalja el, maga a római pápa szent Péternek, az apostolok fejedelmének utóda, Krisztus igazi helytartója, az egész egyház feje, az összes keresztényeknek atyja és tanítója s szent Péterben teljes hatalmat nyert a mi Urunk Jézus Krisztustól az egész egyház legeltetésére, igazgatására és kormányzására, miként ez az egyetemes zsinatok végzéseiben és a szent kánonokban is bennfoglaltatik.⁹⁵”

Hasonlókép a IV. lateráni zsinat:

⁹⁴Nagy szent Leó, *Sermo III. cap. 3.*

⁹⁵Flórenci zsinat.

„ A római egyház ... az Úr rendelése szerint, mint az összes keresztények anyja és tanítója, minden más egyház fölött elsőséggel bír a rendes hatalomban. „

E határozatot megelőzte az őskor közmegegyezése, amely a római püspököket habozás nélkül mindig úgy tekintette és tisztelte, mint szent Péter törvényes utódait. S ki ne tudná, mily sok és fényes tanúbizonyságot tesznek ugyanerről a szentatyák? Nagyon kiváló az, amit Irén, a római egyházzal értekezvén, mond:

„ mert ezzel az egyházzal magasabb élőrangja miatt minden egyháznak egyet kell értenie.⁹⁶ „

S Cyprián ugyancsak a római egyházzal azt állítja, hogy

„ a katolikus anyaszentegyház gyökere és főtörzse,⁹⁷ „

„ szent Péter széke és főegyház, honnan a papság egy- sége eredt.⁹⁸ „

Szent Péter székének nevezi, mert azon ül Péter utódja, *főegyháznak* pedig a fejedelemség miatt, mely Péterre és utódaira ruháztatott: *honnan az egység eredt*, mert a keresztények társaságában az egységnek létesítő oka a római egyház. Miért is Jeromos eme szavakkal szólítja meg Damazust:

⁹⁶Szent Irén, *Contra hæreses lib. III. cap. 3. n. 2.*

⁹⁷Szent Cyprián, *Ep. XLVIII. ad Cornelium, n. 3.*

⁹⁸Szent Cyprián, *Ep. LIX. ad eundem, n. 14.*

„ A halász utódjával és a kereszttanítványával beszéllek ... Szentségeddel, vagyis Péter székével egységben vagyok. Tudom, hogy e kőszálon épült az anyaszentegyház.⁹⁹ „

A katolikus embert a római szentszékekkel való közösségéről szokta megismerni:

„ Aki Péter székével összeköttetésben van, az az én emberem.¹⁰⁰ „

Hasonlóképp szent Ágoston nyíltan vallja, hogy

„ a római egyházban mindig megvolt az apostoli szék fejedelemsége¹⁰¹ „

s tagadja, hogy katolikus az, ki a római hittel nem ért egyet:

„ Senki sem hiszi el, hogy a katolikus hitet vallod, ha nem tanítod, hogy a rómaiakat kell követni.¹⁰² „

Cyprián szerint pedig Kornéliusszal közösségben lenni annyi,

„ mint közösségben lenni a katolikus egyházzal.¹⁰³ „

⁹⁹Szent Jeromos, *Ep. XV. ad Damasum*, n. 2.

¹⁰⁰Szent Jeromos, *Ep. XVI. ad eundem*, n. 2.

¹⁰¹Szent Ágoston, *Ep. XLIII.* n. 7.

¹⁰²Szent Ágoston, *Sermo CXX.* n. 18.

Hasonlóképp Maximus apát szerint a pápa iránti engedelmesség az igaz hitnek és igaz közösségnek jele:

Ha tehát nem akar eretnek lenni és eretneknek tartatni, ne ennek vagy annak engedelmeskedjék ... Mindannyi helyett a római széknek igyekezzék engedelmeskedni. Mert ha ennek engedelmeskedik, általában véve mindenütt mindenki jámbornak és igazhitűnek fogja tartani. Mert csak hasztalan beszél az, ki a hozzám hasonlókat meg akarja győzni és nem engedelmeskedik a római szentegyház szentséges pápájának, vagyis az apostoli széknek s erre nem hivatkozik.¹⁰⁴

És ennek oka szerinte abban rejlik, hogy

magától az Istennek testté lett Igéjétől, de meg a szent kánonok és határozatok szerint az összes zsinatoktól is az egész földkerekségen levő szent egyházak fölött mindenben elsőséget, tekintélyt, kötöző és oldozó hatalmat kapott és bír. Mert vele kötöz és oldoz a mennyekben az Ige is, aki a mennyei erők felett uralkodik.

Ami tehát megvolt a keresztény hitben, amit nem egy nemzet vagy egy korszak, hanem minden korszak, Kelet és Nyugat egyaránt elismerni és tisztelni megszokott, ugyanarra emlékeztette ellentmondás nélkül az efezusi zsinatot Fülöp áldozópap, a pápa követe:

¹⁰³Szent Cyprián, *Ep. LV. n. 1.*

¹⁰⁴Maximus apát, *Defloratio ex epistola ad Petrum illustrem.*

Senki előtt sem kétséges, sőt századok óta mindenki előtt ismeretes, hogy szent Péter, az apostolok fejedelme és feje, a hit oszlopa és a katolikus egyház alapja, a mi Urunk Jézus Krisztustól, az emberi nem Üdvözítőjétől és Megváltójától az ország kulcsait kapta s bűnöket oldozó és kötöző hatalom adott neki, aki mindeddig és utódaiban mindig él és ítélkezik.¹⁰⁵

Ugyanazon dologra vonatkoznak a kalcedoni zsinat általánosan ismert szavai:

„ Leó által Péter... beszélt,¹⁰⁶ ”

amely szavakkal megegyez a III. konstantinápolyi zsinatnak nyilatkozata:

„ Velünk harcolt az apostolok fő fejedelme: mert az ő utódja s székének örököse mellettünk volt... láthatólag csak papíron és tintával, de Agathó által Péter beszélt.¹⁰⁷ ”

A Hormisdász által a hatodik század elején fogalmazott, előterjesztett s Jusztinián császár, Epifánusz, János és Menna pátriárkák által aláírt katolikus hitvallásban erőteljes szavakkal van kimondva, hogy:

¹⁰⁵Efezusi zsinat, *Actio III.*

¹⁰⁶Kalcedoni zsinat, *Actio II.*

¹⁰⁷III. konstantinápolyi zsinat, *Actio XVIII.*

Mert nem lehet figyelmen kívül hagyni a mi Urunk Jézus Krisztusnak eme szavait: »Te Péter vagy, és e kőszálon fogom építeni anyaszentegyházamat...« e szavakat tények erősítették meg, mert az apostoli szék a katolikus vallást minden szeplőtől megőrizte.¹⁰⁸

Nem akarunk ugyan minden egyes nyilatkozatot elsorolni, de szabad legyen még felemlíteni azt a hitvallást, melyet Paleolog Mihály a II. lyoni zsinaton tett:

Ugyancsak a római szent egyház az egész katolikus anyaszentegyház fölött legfőbb és teljes elsőséggel és fejedelemséggel bír, amelyről igazmondóan és alázattal elismeri, hogy azt a hatalom teljességével együtt szent Péterben, az apostolok fejedelmében vagy fejében, akinek a római pápa utóda, magától az Úrtól kapta. S valamint a többinél jobban tartozik a hit igazságát védelmezni, úgy a hitről netán támadt kérdéseket is az ő ítéletének kell eldönteni.¹⁰⁹

A püspökök az egyház belső szervezetének lényeges alkatrészét képezik.

14. Habár Péternek és utódainak hatalma teljes és legfőbb, de azért egyedülinek nem mondható. Mert aki Pétert az egyház alapjává tette, ugyanaz

¹⁰⁸*Post Epistolam XXVI. ad omnes episc. Hispan., n. 4.*

¹⁰⁹II. lyoni zsinat, *Actio IV.*

” választá tizenkettőt ... kiket apostoloknak is neve- ze.¹¹⁰ ”

Valamint Péter tekintélyének örökké meg kell maradnia a római pápában, úgy a püspökök, az apostolok utódai, ezeknek rendes hatalmát öröklik, úgyhogy a püspökök rendje az egyház belső szervezetének lényeges alkatrészét képezi. S habár ők sem teljes, sem egyetemes, sem legfőbb tekintéllyel nem bírnak, mégsem tarthatók a római pápák *helyetteseinek*, mert saját hatalommal bírnak és az igazságnak teljesen megfelelőleg mondatnak az általuk kormányzott népek *rendes (ordinarii)* pásztorainak.

De mivel Péter utóda egy, az apostoloké pedig igen sok, helyénvaló megismerni azt, hogy ezek azzal az Isten rendelése szerint minő viszonyban vannak. Mindenekelőtt világos és kétségtelen, hogy a püspököknek Péter utódával való összeköttetése szükséges; mert ha ez felbomlik, felbomlik és szétszóródik a keresztények sokasága, úgyhogy abból egy testet és egy nyáját alkotni teljesen lehetetlen:

” Az egyház jóléte a főpap méltóságától függ; ha neki nem adatik bizonyos rendkívüli s mindennél kiválóbb hatalom, az egyházban annyi lesz a szakadás, ahány a pap.¹¹¹ ”

¹¹⁰Lk 6, 13.

¹¹¹Szent Jeromos, *Dialog, contra Luciferianos* n. 9.

A Pétertől és utódaitól elszakadt püspökök minden joghatóságukat elveszítik.

15. Azért nagyon fontos dolog szem előtt tartani azt, hogy az apostolok Pétertől különváltan semmit sem kaptak, hanem Péter többet kapott maga és az apostoloiktól különváltan. Arany-szájú szent János Krisztus szavait (Ján. 21, 15.) magyarázva, e kérdést veti föl:

„ Miért kérdezi Krisztus a többiek mellőzésével Pétert
„ ezekről? ”

S határozottan feleli:

„ Kiváló volt az apostolok között s a tanítványoknak
„ szája és a gyülekezetnek feje.¹¹² ”

Mert egyedül őt tette Krisztus az egyház alapjává, neki adott *kötöző és oldozó* hatalmat, egyedül őt bízta meg *legeltetéssel*. Ellenben ami tekintélyt és hivatalt az apostolok kaptak, azt Péterrel együtt kapták:

„ Isteni kegyesség, ha azt akarta, hogy a többi fejedelmek
„ valamit vele közösen bírjanak, de mindig csak őáltal adta, amit a többitől meg nem tagadott.¹¹³ ”

¹¹²Arany-szájú szent János, *Hom. LXXXVIII. in Joan. n. 1.*

¹¹³Nagy szent Leó, *Sermo IV. cap. 2.*

” Hogy ő egyedül sokat kapván, senkire semmi se
” menjen át az ő közvetítése nélkül.¹¹⁴

Amiből határozottan kitűnik, hogy a püspökök elvesztik a kormányzás jogát és hatalmát, ha Pétertől és utódaitól tudva elszakadnak. Mert elszakadásuk által elválnak az alaptól, melyen az egész épületnek állnia kell, tehát ki vannak zárva az *épületből*; s ugyanazon okból az *aklon* kívül vannak, melynek vezére a főpásztor és számúzve az *országból*, melynek kulcsait az Isten egyedül Péternek adta.

Mindezekből ismét megismerhetjük az egyház szervezetében a mennyei tervezetet és isteni szándékot. Az isteni szerző ugyanis az egyházat egynek akarván hitében, kormányában és közösségében, az egység kútfejéül és mintegy központjául kiválasztotta Pétert és utódait. Azért mondja Cyprián:

” A bizonyítás a hitre nézve könnyű az igazság összefoglalásával. Az Úr így szól Péterhez: »Én is mondom neked, hogy te Péter vagy ...« Egyre építi az anyaszentegyházat. És habár feltámadása után minden apostolnak egyenlő hatalmat ad és mondja: »amint engem küldött az Atya ...«, de hogy az egységet jelezze, tekintélyével elrendelte, hogy ugyan-
” azon egység egytől eredjen.¹¹⁵

És Optatus Milevitanus:

¹¹⁴Uo.

¹¹⁵Szent Cyprián, *De unit. eccl. n. 4.*

Nem tagadhatod el annak tudását, hogy Róma városában Péteré volt az első püspöki szék, amelyen Péter, mint az összes apostolok feje ült, amiért Kéfásnak is neveztetett: ez egy tanszékben az egységet mindenkinek meg kell őriznie, hogy a többi apostolok magoknak külön székeket ne követeljenek, s azért szakadár és bűnös lenne, aki ez egy székkal szemben mást állítana föl.¹¹⁶

Innét van, hogy szent Cyprián szerint mind az eretnokség, mind a szakadás onnan erednek és születnek, hogy a legfőbb hatalomtól a kellő engedelmesség megtagadtatik:

Mert az eretnokségek és szakadások nem máshonnan eredtek és születtek, mint onnét, hogy az Isten papjának nem engedelmeskednek s azt képzelek, hogy ugyanazon időben nem egy a pap és nem egy a bíró Krisztus helyett.¹¹⁷

Csak az lehet tehát részese a tekintélynek, aki Péterrel összekötésben van, mert képtelenség azt hinni, hogy az egyházban előljáró az, aki az egyházon kívül van. Ezért korholta Optatus Milevitanus a donatistákat következőleg:

Eme kapuk [a pokol kapui] ellen kapta, amint olvassuk, az üdvösség kulcsait Péter, a mi fejedelmünk, kinek Krisztus ezt mondotta: neked adom a mennyek országa kulcsait s a pokol kapui nem

¹¹⁶Optatus Milevitanus, *De schism. Donat. lib. II.*

¹¹⁷Szent Cyprián, *Ed XII. ad Cornelium, n. 5.*

vesznek erőt azokon. Hogyan követelhetitek tehát magatoknak a mennyek országának kulcsait ti, akik
” Péter széke ellen.... harcoltok.¹¹⁸

De a püspökök rendje csak akkor van Péterrel összekötésben úgy, mint Krisztus parancsolta, ha Péternek engedelmes alattvalója: különben szükségkép rendetlen és rendezetlen tömeggé bomlik. A hit és közösség egységének fenntartására nem elégséges tiszteletből első rangot viselni, nem elégséges sáfárkodni; hanem egyáltalán tekintély, mégpedig legfőbb tekintély szükséges, amelynek az egész közönség engedelmeskedjék. Mert mi szándéka volt az Isten Fiának azzal, hogy a mennyek országa kulcsait egyedül Péternek ígérte? A *Szentírás szavajárása* és a szentatyák megegyező nyilatkozatai nem engedik kétségbe vonni azt, hogy a *kulcsok* alatt a hatalom legmagasabb polca értendő. Különben nem is lehetne megmagyarázni, hogy mit kapott Péter külön és mit kaptak az apostolok Péterrel együtt. Ha az oldozó, kötöző és legeltető hatalom azt eszközli a püspökökben, az apostolok utódaiban, hogy a népet mindegyik igazi hatalommal vezeti, ugyanazon hatalomnak ugyanazt kell eszközölnie abban, akire az Isten a *bárányok és juhok* legeltetésének tisztét bízta.

Nemcsak pásztorrá, hanem a pásztorok pásztorává tette [Krisztus] őt [Pétert]: tehát Péter legelteti a bárányokat, legelteti a juhokat is. legelteti a fiúkat, legelteti az anyákat is; igazgatja az alattvalókat, igazgatja az előljárókat is, mert bárányokon és juhokon
” kívül semmi sincs az egyházban.¹¹⁹

¹¹⁸Optatus Milevitanus, *Lib. II. n. 4. 5.*

Innét a régieknek ama különös elnevezései szent Péterről, amelyek hirdetik, hogy a méltóságnak és hatalomnak legmagasabb polcára helyeztetett. Sok helyen mondják őt

” a tanítványok gyülekezete fejedelmének, a szent apostolok fejedelmének, e kar vezérének, az összes apostolok szójának, e család fejének, az egész világ elöljárójának, az apostolok közt elsőnek, az egyház oszlopának.

Mindezt úgyszólván egybefoglalja szent Bernát, midőn így szól Jenő pápához:

” Ki vagy? Főpap, pápa. Te vagy a püspökök fejedelme, az apostolok örököse... Te vagy, kinek a kulcsok átadattak, kire a juhok bízattak. Vannak ugyan a mennyországnak más kapusai s a nyájaknak más pásztoraik is; de te annál dicsőbb vagy, minél kiválóbb mérvben örökölted ezt a két nevet a többieknél. Mindegyiknek megvan a maga kijelölt külön nyája, reád mindannyi bízva van, egyre egy nyáj, nemcsak a juhok, hanem a pásztorok nyája is, te mindannyi-
nak pásztor vagy. Azt kérded, honnan bizonyítom be ezt. Az Úr igéjéből. Mert kire bízattak, nem mondom a püspökök, hanem az apostolok közül is oly föltétlenül és kivétel nélkül az összes juhok? Ha szeretsz engem, Péter, legeltesd juhaimat. Melyeket? Eme, vagy ama városnak vagy tájéknak, vagy bizonyos országnak népeit? Juhaimat, úgymond; ki nem

¹¹⁹Szent Brúnó, segnii püspök, *Comment. in Joan. part. III. cap. 21. n. 55.*

látja be, hogy nem egyeseket, hanem minden juhot kijelölt. Semmi sem vétetik ki, ahol nem tétetik különbség.¹²⁰

Az pedig, hogy a római pápa joghatósága alá tartoznak ugyan az egyes püspökök, de *együttesen* nem, homlokegyenest ellenkezik az igazsággal és az Isten rendelkezésével. Mert az alapnak épen abban áll egész lényege és mivolta, hogy inkább az egész épületnek, mint *egyes részeinek* egységét és szilárdságát védje. Ami a szóban forgó kérdésben sokkal inkább áll, mert Krisztus Urunk az alap erejével azt akarta eszközölni, hogy a pokol kapui ne vegyenek erőt az egyházon. S általánosan el van ismervé, hogy ennek az isteni ígéretnek az egész egyházra kell vonatkoznia, nem pedig egyes részeire, amelyeket ugyanis a pokol támadásai legyőzhetnek, és egyes esetekben megtörténik, hogy némelyek le is győzhetnek. Szükséges továbbá, hogy annak, aki az egész nyáj élére helyezett, nemcsak a szétszórt juhok fölött, hanem azoknak összessége fölött is hatalma legyen. Vajon a juhok összessége vezeti és igazgatja-e pásztorát? Vajon az apostolok utódai együttvéve képezik-e az alapot, melyre Péter utóda az erősség megszerzése okáért támaszkodjék? Valóban, akinek kezében az ország kulcsai vannak, azé a jog és a tekintély nemcsak az egyes tartományok felett, hanem együttvéve mindannyi felett is. S valamint minden egyes püspök a maga tartományában nemcsak az egyeseknek, hanem az egész közönségnek is igazi hatalommal előljárója, úgy a római pápák hatalmának, mely az egész keresztény közönségre kiterjed, ennek minden egyes része egyenként és összevéve alá van vetve s neki engedelmeskedni tartozik. Krisztus Urunk, mint már többször mondtuk, Pétert és utódait *helyetteseivé* tette, hogy az egyházban

¹²⁰Szent Bernát, *De consideratione, lib. II. cap. 8.*

ugyanazon hatalmat viseljük, amelyet ő viselt halandó életében. Lehet-e azt mondani, hogy az apostolok testületének nagyobb tekintélye volt, mint mesterének?

És ezt a szóban forgó, a püspökök testületé fölötti hatalmat, melyről a Szentírás oly világosan beszél, az egyház sohasem szűnt meg elismerni és mellette tanúskodni. Ide vonatkoznak a zsinatok nyilatkozatai:

Azt olvassuk, hogy a római pápa minden egyház „
előjárói fölött ítél; de nem olvassuk, hogy ő fölötté
„ valaki ítél voltna.¹²¹”

És ennek oka az, hogy

„ az apostoli szék tekintélyénél nagyobb nincsen.¹²² ”

Azért mondja Geláz pápa a zsinatok határozatairól:

Valamint nem állhatott meg az, amit az első szék „
nem helyeselt, úgy amit az határozni jónak látott,
„ azt az egész egyház elfogadta.¹²³”

S valóban, a zsinatok végzéseit és határozatait jóváhagyni vagy elvetni, mindig a római pápák hivatása volt. Az efezusi zugzsinat végzéseit nagy Leó semmisítette meg; az ariminumiéit Damasus vetette el; a konstantinápolyiét I. Adorján; a kalcedoni

¹²¹II. Adorján *in allocutione III. ad synodum Romanam an. 869. Cf. Actionem VII. concilii Constantinop. IV.*

¹²²Miklós *in Ep. LXXXVI. ad Michæl. Imperat.:* „Világos, hogy az apostoli szék ítéletének, melynek tekintélyénél nagyobb nincsen, senki ellene nem szegülhet és senkinek sem szabad az ő ítéletéről ítélet mondani.”

¹²³Geláz pápa, *Ep. XXVI. ad episcopos Dardaniæ, n. 5.*

zsinatnak XXVIII. kánonja pedig, miként tudva van, sohasem emelkedett érvényre, mert nélkülözte az apostoli szék helybenhagyását és tekintélyét. Azért helyesen mondotta ki az V. lateráni zsinaton X. Leó, hogy

„nemcsak a Szentírás tanúbizonyságából, a szent-
atyák és más római pápák nyilatkozataiból, a szent
kánonok határozataiból, hanem magoknak a zsi-
natoknak vallomásából is határozottan bizonyos,
hogy egyedül az időszerinti római pápának, mint
akinek joghatósága az összes zsinatokra kiterjed,
van teljes joga és hatalma a zsinatokat összehívni,
„ áthelyezni és feloszlatni.

Valóban a Szentírás bizonyítja, hogy a mennyek országának kulcsai egyedül Péterre bízattak, a kötöző és oldozó hatalmat pedig az apostolok Péterrel együtt kapták, de arra sehol sem találunk bizonyítékot, hogy honnan kaptak az apostolok legfőbb hatalmat *Péter nélkül és Péter ellen*. Jézus Krisztustól bizonyosan nem kaptak. Ezért a vatikáni zsinatnak a római pápa főségének természetéről és mivoltáról szóló határozatában nem új nézet és vélemény nyilvánul, hanem az összes századok, régi és állandó hite nyér kifejezést.¹²⁴

És nem okozhat zavart a közigazgatásban az, hogy e kettős hatalomnak alárendeltjei ugyanazok. Ilyesmit állítani tiltja először is az Isten bölcsessége, akinek akarata a kormány e szervezetét létesítette. Ezenfelül azt is szem előtt kell tartani, hogy a dolgok rendjét és a kölcsönös viszonyokat csak az zavarná meg; ha a népnek két egyenlő rangú, egymástól teljesen független előljárósága lenne. De a római pápa hatalma legfőbb, egyetemes és

¹²⁴Vatikáni zsinat, *Sess. IV. cap. 3.*

teljesen független, a püspökök hatalma pedig bizonyos határok által korlátolt és korántsem teljesen független:

” Megengedhetetlen, hogy ugyanazon nyájnak két egyenlő jogú pásztorja legyen. De az, hogy ugyanazon nép élén ketten álljanak, akiknek egyike a másikonál feljebbvaló, nem összeférhetetlen; és a plébános, püspök és pápa ekként közvetlen előjárói ugyanazon népnek.¹²⁵ ”

A római pápáknak, hivatalos kötelességeik tudatában, mindig legfőbb törekvésük megtartani mindazt, ami az egyházban isteni intézmény, s azért valamint saját hatalmukat kellő éberséggel védelmézik, úgy folytonosan igyekeztek és igyekezni fognak a püspökök tekintélyét minden csorbától megóvni. Sőt a püspökök iránt tanúsított tiszteletet és engedelmességet olybá veszik, mintha az irántuk tanúsíthatnák.

” Az irántam tanúsított tisztelet az egész egyház iránt tanúsított tisztelet. Az irántam tanúsított tisztelet testvéreimnek rendíthetetlen életereje. Akkor tisztelnek engem igazán, ha minden egyesnek megadják a kellő tiszteletet.¹²⁶ ”

Kérés az aklon kívüli juhokhoz

16. A mondottakban az egyháznak képét és alakját az isteni szervezéshez híven vázoltuk. Bőven tárgyaltuk az egységet; eléggé megmagyaráztuk, hogy szerzője akarata szerint milyennek

¹²⁵Szent Tamás, *in IV. Sent. Dist. 17. a. 4. ad q. 4. ad. 3.*

¹²⁶Nagy szent Gergely, *Epistolarum lib. VIII. ep. XX. ad Eulogium.*

kell lennie és mily eszközök segélyével kell fenntartani. Nincs okunk kételkedni abban, hogy mindazok, kik az Isten kegyességéből és jóvoltából a katolikus egyház kebelében születtek és élnek, meghallgatják apostoli szózatunkat:

” Az én juhaim szavamat hallgatják.¹²⁷ ”

És a mondottak által felbuzdulnak arra, hogy egyrészt bővebb tájékozást szerezzenek, másrészt még készségesebb lélekkel ragaszkodjanak pásztoraikhoz és ezek által a legfőbb pásztorhoz, hogy így biztosabban megmaradhassanak az egy akolban s abban az üdvösségnek minél bőségesebb gyümölcsét szedhessék. *De nézvén a hit elkezdőjére és bevégzőjére, Jézusra,*¹²⁸ akinek, habár méltatlanul, helyettese vagyunk, szívünk szeretetre gyullad iránta s nem ok nélkül vesszük ajkainkra Krisztusnak önmagáról mondott eme szavait:

” Egyéb juhaim is vannak, melyek nem ez akolból való; azokat is el kell hoznom és hallgatni fogják az én szómat.¹²⁹ ”

Ne vonakodjanak tehát bennünket hallgatni és atyai szeretetünket méltányolni mindazok, kik a mindenfelé elterjedt gonoszsgot gyűlölik s Jézus Krisztust az Isten Fiaának és az emberi nem Megváltójának elismerik és vallják, de az ő jegyesétől messze tévelyegnek. Akik Krisztust elfogadják, egészen kell őt elfogadniok:

¹²⁷Jn 10, 27.

¹²⁸Zsid 12, 2.

¹²⁹Jn 10, 16.

Egész Krisztus a fej és a test; a fej az Isten egyszülött Fia, a test az ő egyháza; vőlegény és menyasszony, ketten egy testben. Akik magára a fejre nézve ellentmondanak a Szentírásnak, ott lehetnek mindenütt, ahol az egyház van, de nincsenek az egyházban. Valamint azok sincsenek az egyházban, akik magáról a fejről a Szentírással egyetértenek, de az egyház egységével nincsenek közösségben.¹³⁰

Hasonló törekvéssel száll lelkünk azokhoz, akiket a gonoszság dögvészes szele még nem rontott meg teljesen s akik legalább azt óhajtják, hogy az igaz Isten, az ég és föld alkotója atyjuk legyen. De ezek fontolják és értsék meg, hogy az Isten fiai semmikép sem lehetnek, ha nem ismerik el Jézus Krisztust testvérüknek és az egyházat anyjuknak. Azért szent Ágoston szavaival mindenkihez így szólunk:

Szeressük a mi Urunkat Istenünket, szeressük az ő egyházát; azt mint atyát, ezt mint anyát. Senki se mondja: a bálványokhoz megyek ugyan, megkérdezem a megszállottakat és jósokat, de azért az Isten egyházát el nem hagyom: katolikus vagyok. Az anyához ragaszkodom, de megsérted az atyát. A másik azt mondja: távol legyen tőlem, nem kérdezem meg a jóst, nem keresem föl a megszállottat, nem keresek istentelen jóslatokat, nem megyek az ördögöket imádni, nem szolgálok köveknek, de Donát pártjához tartozom. Mit használ néked, ha nem sérted

¹³⁰Szent Ágoston, *Contra Donatistas epistola, sive De unit. eccl. cap. 4. n. 7.*

meg az atyát, aki a megsértett anyát megbosszulja? Mit használ neked, ha vallod az Urat, tiszteled az Istent, hirdeted őt, elismered Fiát, vallod, hogy az Atya jobbján ül, de egyházát káromlod? ... Ha volna valamely pártfogód, akinek mindennap engedelmeskednél: ha egyetlen bűnt követnél el felesége ellen, vajon be mernél-e lépni házába? Ragaszkodjatok tehát, szerettem, ragaszkodjatok mindnyájan egy lélekkel az Istenhez mint atyához és az egyházhoz mint anyához.¹³¹

Erősen bízva az Isten irgalmasságában, aki leginkább képes az emberek szívét megindítani és onnan s oda vezetni, ahonnan és ahova akarja, az ő kegyességébe ajánljuk mindazokat, akik e szövegünkben szemünk előtt lebegtek. A mennyei ajándékok zálogául és jóakaratumk jeléül pedig szívünk mélyéből adjuk rátok, tisztelendő testvéreink, papságtokra és népetekre az Úr nevében apostoli áldásunkat.

Kelt Rómában, szent Péternél, 1896. évi június hó 25-én, pápaságunk tizenkilencedik esztendejében.

XIII. LEÓ PÁPA.

Kiadói utószó

A dokumentum megjelenése után 32 évvel, 1928-ban XI. Piusz pápa újabb fontos apostoli körlevelet adott ki ugyanerről a kérdésről *Mortalium Animos*¹³² címen. Ez utóbbi enciklika azért is különösen fontos, mert azon túl, hogy megismétli és összefoglalja a fent vázolt elveket, azokat a (már akkoriban is) egyre növekvő

¹³¹Szent Ágoston, *Enarratio in Ps. 88. Sermo II. n. 14.*

¹³²Lásd: <http://figyelji.de/a/mortaliumra>

vő népszerűségű ökumenikus mozgalomra is alkalmazza. Mivel az ökumenizmus a XX. század kultúrtörténetének egyik legfontosabb folyamata, a körlevelet különösen is az Olvasó figyelmébe ajánljuk.

További elérhető kiadványaink:

- Franz Spirago: Felnőttek Katekizmusa (1929)
- Franz Spirago: Példatár (1927)
- Római Katolikus Katekizmus (1890)
- Goffine Lénárt Katolikus oktató- és épületes könyve (1928)
- Goffine Lénárt: Módszer a lélekben történő szentmishallgatásra
- Túrmezei Ferenc: Jöjj Szentlélek Úristen! (1940)
- Blaskó Mária: Isten kertje (1941)
- Blaskó Mária: Jaj de szép! (1929)
- Jámbor László S. J.: Levelek húgomhoz (1941)
- Dr. Tóth Tihamér: A tiszta férfiúság (1935)
- Dr. Tóth Tihamér: Dohányzol? (1936)
- Dr. Tóth Tihamér: Ne igyál! (1936)
- Dr. Tóth Tihamér: A művelt ifjú (1936)
- Dr. Tóth Tihamér: A jellemes ifjú (1936)
- Dr. Tóth Tihamér: A vallásos ifjú (1936)
- Dr. Tóth Tihamér: Krisztus és az ifjú (1936)
- Finn Ferenc SJ: Tom Playfair (1928)
- Finn Ferenc SJ: Wynn Percy (1941)
- Finn Ferenc SJ: Harry Dee (1942)
- Liguori Szent Alfonz: Az üdvösség útja (1896)
- Egger Ágoston: A keresztény apa (1904)
- Egger Ágoston: A keresztény anya (1904)
- IX. Piusz pápa „Quanta cura” kezdetű körlevele (1864. december 8.)
- XIII. Leó pápa „Libertas præstantissimum donum” kezdetű körlevele (1888. június 20.)
- X. Piusz pápa „Pascendi dominici gregis” kezdetű enciklikája (1907. szeptember 8.)

- XI. Piusz pápa „Mortalium animos” kezdetű apostoli körlevele (1928. január 6.)
- XI. Piusz pápa „Divini illius magistri” kezdetű apostoli körlevele (1929. december 31.)
- XI. Piusz pápa „Vigilanti cura” kezdetű apostoli körlevele (1936. június 29.)
- XII. Piusz pápa „Humani generis” kezdetű apostoli körlevele (1950. augusztus 12.)
- Anthony Cekada: Új mise vagy hagyományos mise?
- Donald J. Sanborn: Tájékp zsinat után
- Donald J. Sanborn: A vallások átalakítása
- Donald J. Sanborn: Ellenállás és fogyatkozhatatlanság – avagy Hol az Egyház?
- Alfredo Ottaviani bíboros · Antonio Bacci bíboros · Római teológusok egy csoportja: Az Ottaviani Intervenció
- Anthony Cekada: Hagyományhű katolikusok, tévedhetetlenség és a pápa
- Donald J. Sanborn: Miért nincs helye katolikusoknak a Novus Ordóban?

Előkészületben:

- Finn Ferenc SJ: Lightfoot Kolozs (1942)
- Finn Ferenc SJ: Fülöp (1932)
- Finn Ferenc SJ: Merton Ada (1899)
- Anthony Cekada: Mi a baj a modern mise imádságaival?

... és sok egyéb is.

<https://kapisztrankiado.hu>

